

Naturen

Radiser ville få et mere spændende liv, hvis det var bævere, der dyrkede dem. Mennesker sår dem med pedantiske mellemrum i snorlige rækker, hvor de vokser op som små røde nordkoreanere til hyldestparade for deres diktator. Spirer nogen af dem uden for geledderne, fjernes de prompte, og udvikler en af dem sig lidt individuelt og kreativt anderledes under jorden til andet end mønster-radiser, mistænkes de for dårlig smag og udelukkes fra de festlige måltider, hvor deres kammerater skal fornøje kultiverede menneskers ganer.

Nej, radiser kunne sikkert være blevet lykkelige blandt bævere. De foretrækker jo naturlig natur, påpeger skovløber Karsten Lund. Som naturvejleder er han guide i Klosterheden, hvor de gnavnede dæmningsbyggere har lavet rav i skovbrugets rationelle mønstre ved Flynder Å siden 1999. Den 8.oktober slap Karsten

og kolleger fra Skov- og Naturstyrelsen ti bævere løs, som han selv var med til at indfange i det tidligere DDR, hvor de har overlevet krig og diktatur i modsætning til det fredelige og liberale Danmark, hvor de næsten som historisk ironi er uddøde.

Karsten Lund gør sine gæster lidt stakåndede, hvis han kan se sit snit til det. Vi skal helst ikke blot se, høre og lugte naturen, men også føle den. Med skælmsk overlæg og svuppene gummistøvler leder han os gerne igennem terrænets buskadser og over væltede træstammer og nedfaldne grene. Han kender ellers både dyrenes veksler - de lidt slidte spor, hvor de plejer at færdes - og områdets menneskeveksler, som han lidt snurrtigt kalder de officielt anlagte stier til magelige turister.

"Jamen motion er da sund," siger den venlige skovløber, da han stopper op, så hans

følge kan få pusten. Han vil ikke bare give os fornemmelse af vores kondi, smidighed og balanceevne, men lade os føle det vildnis, bævere lever bedst i, og nu udbygger ved Møllesøen inde i Klosterheden.

"Et kig ud over området får mange til at tænke: 'Det her roderi kunne en rask mand med en motorsav da ellers hurtigt få sat skik på,' men bæveren arbejder præcis modsat," fortæller Karsten Lund: Grene bliver til dæmninger, som skaber oversvømmelse, og stammer, de vælter ud i åen, skaber skygge og strømhvirvler i vandet, som fiskene nyder.

Jobbet her byder på bøvl - lang transport med børn hver dag og fx dårlige telefon- og internetforbindelser - men også brunstige brøl i baghaven af kronhjorte, som vi andre kun kender fra de kitsch-klassiske sofastykker.

"Dér var der en isfugl igen," peger Karsten Lund. Hans falkeblik opfanger naturens detaljer med samme kyndighed som en kyper, der med lukkede øjne kan indslubre nuancerne i vin. "Bæveren skaber mangfoldighed," forklarer han. "Naturen bliver mere lys-åben, når den én vinter fælder træerne her, og næste vinter derovre. I lysningernes mosaik skyder pil, birk og bævreasp op. Og jo mere afvekslende terrænet bliver, jo flere dyre- og fuglearter kommer der for at leve her, fortæller skovløberen. Han tilføjer humoristisk: "Jeg var spændt på, om bæverne ville overflødiggøre mit arbejde med naturgenopretning, men det gik lige modsat: Jeg arbejder om dagen, og bæverne tager over, når de går i gang ved mørkets frembrud, så Klosterheden er da vistnok det eneste sted i Danmark, hvor der naturgenoprettes i toholdsskift."

Lige nu er det høj sol og frisk vejr. Foran os, på åens anden side, under en stor bunke pinde, ligger en af bæverhulerne. Dens beboere sikrer privatlivets fred ved at gemme indgangen en halv meter under vandet. Og om dagen skal man være umanerligt heldig for at få en bæver at se, fortæller Karsten Lund: "Lige nu ligger hele familien og sover derinde. De er helt ligeglade med, at de samtidig har mange nysgerrige gæster herovre. Ude i de mindre befærdede områder kan man på en stille dag være heldig at se en bæver få lidt sol på maven om dagen, for her behøver den jo ikke at gemme sig for ulve eller andre af dens naturlige fjender."

"Men ellers er de - lige som mine børn - ikke vilde med at bevæge sig ret langt til fods," forklarer Karsten videre om sine små naturgenopretter-kolleger: "De svømmer meget hellere, og se, hvordan de graver

små kanaler rundt til de områder, hvor de henter grene, som de har dobbelt gavn af: Bæveren er vegetar og lever mest af det saftige og søde vækstlag mellem veddet og barken, som den gnaver af på samme måde som vi mennesker spiser majs. Dens livret er lavningernes dominerende vækster - pil, birk og asp - og den rører stort set hverken porse, nåletræer eller store løvtræer.

Hvide, afgangede grenstykker danner et stadig tykkere tag over hulerne, der var naturlige i landskabet ved mange af Danmarks vandløb for et årtusinde eller to siden, og nu fejrer bæverne tydeligvis deres 'hjemkomst' ved konstant formering. En hærskare af frivillige fans fra nær og fjern hjælper med at tælle dyrene hvert forår. Med en sindrig strategi fordeles hjælperne over hele bævernes territorium og regi-

[Fakta] KLOSTERHEDEN er et af de største skovområder i Danmark - ca. 6.400 ha. - mest 15.000 år gamle hedesletter. Det var oprindeligt to historiske områder: Kronheden - kongens jord, vest for Flynder Å - og Klosterheden - kirkens jord, øst for. I dag bruges det sidste navn for hele området, som for godt 125 år siden blev beplantet med nåletræer. Dyrelivet er stort og varieret; bestanden af kronstyr her er blandt landets største, og bæverne lever ikke vildt andre steder i Danmark end her.

[Foto] Arne Hartelius (herunder) er pensioneret lærer, gammel spejder og stor naturelsker. og han har i mange år boet i en nedlagt skole i Klosterheden. Han er begejstret for sine nye gnavnende naboer og møder trofast op for at hjælpe til, når bæverne skal føres til protokols.

strerer observationerne på en måde, der hindrer, at samme dyr tælles to gange.

Og indtil nu er det lykkedes at sikre forståelse og fordragelighed over for de gnavnende nydanskere hos de lodsejere, der kan se og mærke konsekvenserne af bævernes ukultiverede arbejde med 'naturlig natur'. Er der mislyde, sender Skov- og Naturstyrelsens kontor i Klosterheden fluks en medarbejder ud for at se på sagen og snakke sig til rette med naboerne, fortæller Karsten Lund.

Han er begejstret for at være natur-medarbejder i en tid, hvor ordet skovbrug nyfortolkes på måder, som bæverne sikkert ser på med stor tilfredshed, fordi de kan se, at mønsteret i bevoksningen omkring dem mere og mere ligner deres egne omgivelser, hvor der faktisk er en slags system i galskaben: "Træer skal ikke længere vokse

i rækker, der er mere lige end en lineal," forklarer Karsten Lund, men i klynger - som i hans forst-sprog hedder holme - og give en meget mere varieret natur. Ikke ud fra en romantisk idealforestilling, men 'selvforyngelse', hvor man med pluk-hugst kan køre helt uden om rovfuglereeder, rævegrave og grævlingekomplekser.

Han ved da godt, at hysteriske juletræskøbere om nogle år måske vil insistere på at købe klonede juletræer, der er perfekte. Lad andre om at producere dem - og radiserne. Det her er natur, og den skal vi da til en vis grad kultivere i et samspil, men det skal ske med omtanke og indføling.

[Naturen]

